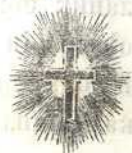

Издази три пут у месецу, на 1¼ табаку.

Претплата се шаље напред уредништву. Неплаћена писма од нередовних дописника непримају се.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по год. 30. гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 и.

ШАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

Издаје и уређује РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

САДРЖАЈ: Беседа. — Правило испита. — Слово. — Исторички преглед српске цркве. — Вера и разум. — Нераспадљивост светих моштију. — Добра и рђава страна нашег свештенства. — Светитељи Кирија и Методије. — Огласи. —

С Л О В О

НА ВАВЕДЕЊЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ.

„Данесъ благоколенија божја предображеніе и челоуѣкѣмъ спасеніа проповѣданіе, въ храмѣ божіи исно дѣла ивлаетса и Христа всѣмъ предвозвѣщаетъ“ (троп. праз.)

Тако пева на данашњи дан св. наша црква јављајући о дивном и неисканом благоволењу божіу према грешном роду људском, у смотрењу његова искуплења и спасења. И заиста бл. сл. ако игде, то се имено у овом огледа понајбоље божіе благоволење. Давши једном отаческо своје обећање, људма да ће се у своје време родити од жене Спаситељ, који ће загладити грехе и неправде људске и искупити падше људство, — преблаги Отац небески непрекидно напомињаше људма то обећање своје и својим казнима и добротинствима развијаше, узбуђиваше у њима жељу и очекивање на тог обећаног Месију — Избавитеља.

У времену, коме се догађај данашњег дана односи, све и свашта казиваше, да је рок спремања рода људског за дочек Спаситеља био на измаку. Преко Јакова Јудејима беше пред-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сказано, да ће велики посланик божји доћи онда, кад Јудејима стану управљати вође, који неће бити од колена Јудина. — И ево — Јудеји већ беху под влашћу туђег цара Идумеанина. Преко пророка Данила Господ им је јавио, да ће доћи Спаситељ, кад протеку 70-сет седмина. И ево — седмине Данилове већ се свршаваху.. „Камо Месија, камо Избавитељ и Спаситељ рода људског,“? чујаше се на све стране ондашњег света, који с нестрилењем изгледаше, да си ће Господ већ да их удостои својег посећења! Изгледање ово сазрело беше до тога, да они беху готови да приме за Месију скоро сваког оног, који беше мало чувенији, или се нечим особитим одликоваше међу људма.. Молитва за долазак Спаситеља чинила се скоро у сваком дому благочестивог Евреја. Старцу Симеону, на пламену молитву његову беше обећао Дух свети, да неће пре умрети, док невиди очима својима тога Спаситеља.

До душе, незнабошцима не даваше Господ писаног свог *откровења*, нити им наспомињаше обећање о Спаситељу: у њих небеше ни писаног закона, ни пророка. Још за време Аврама Господ их остави самима себи, допусти им нечине све, што нађу за сходно, — допусти, да остану у незнању и незнабоштву. Но он се сакри од њих не зато, да они пропадну без помоћи његове, већ зато, да их дотера да признаду своју слабост, да познаду — како неће бити кадри сами себе да спасу, те да тако и они принуђени буду, да потраже Бога, кога оставише, и поишту милости његове, коју пре неумеше ценити.. И заиста путем философије, којом они ласкаше себи наћи истину, они нађоше само то, даје све оно, у шта они вероваху, *лажно* и *сумњиво*, и да сопственим својим умом није могуће доћи до познања Бога. „Ми знамо само толико, што ништа незнамо, говораху они најзад, и верујемо, да ништа нас неможе извести из ове таме и заблуде, ни зауставити ово зло, које се код нас распрострло, — ако недође какво лице с неба, те да васкрсне

пређашњу невиност и донесе међ људе истину...“ Ако ми успоредимо ове народе са њивом засејаном пшеницом, то можемо рећи, да она беше приспела за жетву.

И тако, сви људи, цео свет ондашњи очекиваше, спреман беше Господом да пресретне Месију, и с нестрпљењем изгледаше, кад ће да се јави на земљи! Једно још оскудеваше, једно још не беше у роду људском, па да се изврши план божанствени — не беше *оне*, која би по својој чистоти и узвишености достојна била да роди тог жељеног Месију — *оне*, о којој прориче Исаија, говорећи: „се Дѣвка ко чреќк зачнетз и родитз сына и нареќотз има емј ъмманџилз, ежк глаголетса сз нами Богз. И преблагн Промислитељ небески побрину се и за ову још једину потребу људског спасења, — побрину се, и чудним начином спреми зато чисту и невину Деву Марију. Родитељи њени праведни Аћим и Ана дуго — као што нам излаже данашње Еванђеље, — неимађаху деце. Ово их је јачко болело и ожалостњавало; јер не имати деце, сматрало се за велику каштигу код Јудеја. Сви Јудеји изчекиваху Месију и сви знађаху, да ће се он родити од лозе Давидове. Но како лоза ова веома беше раширена, то је скоро сваки Јудеј ласкао себи, да ли се неће од њега, или бар у његовој породици, родити Месија. Ево због чега је сваки Јудеј жељео да има деце. Ако ко од Јудеја није имао деце, то су други држали, да тај човек није заслужио, да његово потомство доживи до доласка Месије, да је он грешан и недостојан милости божије; и такога човека презираху, као јавног грешника. Аћим и Ана беху од лозе Давидове — од те лозе, од које је по пророштву имао произаћи Месија — али као што рекосмо неимађаху деце. „Види се, да Господ нема воље, да се роди од њих Месија, или да деца и унуци њихови доживе и сретну Месију,“ говораху сви, који знадоше Аћима и Ану. Осетљиво и тешко беше ово за праведне ове душе, па пламено мољаху Господа, да скине са

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

њих ту каштигу. Они се зарекоше, да ће — ако им Господ поклони сина или ћерку — то детенце посветити њему на вечно служење при храму. Господ прими молитву њихову, и дарова им ћерку, коју они назваше Марија. Три године гајише они то своје детенце у дому, а кад наста четврта година, спремише се да изврше, што су се зарекли. То је било лицем на данашњи дан. Сазваше они сроднике своје, скупише девојчице и лепо обукоше младу Деву Марију, па свечано пођоше од куће у Јерусалим. Кад дођоше до храма, свештеници — који су ту служили службу Богу, — среташе их са песмама и литијом. Праведни родитељи, посвећујући кћер своју Богу, као чисту и непорочну жртву оставише је пред црквом, одакле је узе и благослови Архиепископ Захарија и по књиженју Духа света уведе је у „скатам скатицх“ т. ј. у оно одељење храма, где је стајао ковчег завета, и куда је само један Архиепископ — и то једном само у години дана — смео улазити. Није знао ни он сам, зашто је учинио то, што беше забрањено законом и дивећи се таквом свом поступку говорио је: „овој девојчици мора да је намењена особита нека срећа.“ Дивили су се том поступку његовом и сами анђели небески, — дивили су се и говорили: „како Дѣва књиђе ко скатам скатицх.“

Дивни овај догађај „ваведења у храм пресвете Богородице,“ и светкује данас наша света црква као благочестиву успомену *јасног наговештења* милости божије грешном роду људском, као доказ скорог спасења, као дан од кога наступа смотренје зиждитељка исполненје.

Кад се извршише сви ови обреди над светом Девом и од стране родитеља принесеше дарови и жртве, — онда се прав. Аћим и Ана повратише кући својој у Назарет, а св. Дева оста да живи при храму, где живљаху како све девојке, тако и побожне удовице, које се посвећаваху Богу на служење. Овде је пречиста Дева провела сву своју младост; овде се научила раду и читању спасавајућих књига;

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

овде је она непрекидно Бога прослављала и у честој беседи с вишим световима постала пречиста, пресвета и препорочна Дева — достојна мати Богочеловѣка.

Хваљен нека буде Бог, који неоставља нас грешне у нашој нужди и потреби, нарочито у делу нашег спасења и искуплења, већ даљновидним промислом својим потпомаже и руководи да дођемо до своје добре цели и определења!

Научимо се, бл. сл. љубављу и промислом његовим и сами имати љубав међу собом и бринути се један за другога, као што се брине он — Отац небески за све нас. А у лицу праведног Аћима и Ане, који посветише Богу ћерку своју још у првом њеном детињском узрасту, — научимо се, да смо дужни и ми васпитање деце своје започињати још од самог почетка, с учењем благочестија и благонаравија. Рано упознати децу с божанственим учењем еванђеоским и заповестима црквеним — то је колико потчинити на свагда вољу њихову вољи божијој, која је увек добра и праведна, часна и света. Нама је и сада мио глас еванђеоске поуке, мила правила и заповести наше свете цркве, као што нам је мио глас своје мајке, блиски и рођени срцу; јер смо се и с једним и с другим навикли из детињства...

Пребивање пак свете Деве при храму нека нам послужи за пример, како треба да чувамо децу нашу за време њиховог васпитања. *Кротост и побожност, послушност и чистота срца, трудољубивост и преданост воли војској.* — Ево накит, којим се китила св. Дева, а ево накит, којим треба и наша деца, па и ми сами, да се китимо ако желимо, да будемо достојни синови ове небеске кћери, да заслужимо милост и заступништво њено, у престола вечне славе, оца небеског. Амин.

ПРАВИЛО

ИСПИТА ЛИЦА ЖЕЛЕВИХЪ СТУПИТИ У БРАКЪ.*)

Лица која се желе испитати за ступанѣ у бракъ являю евоме пароху свою намеру, кои, почемъ се предходно изве- сти да нису родъ и нема законите сметнѣ за нѣово вен- чанѣ, долази у означено време у домъ невесте, (или обое они долазе са сродницима цркви како е где обичай), и када се скупе сви, онда свештеник напоменувши ради чега е до- шао, дозове себи жениха и невесту и положивши на себе епитрахил почиье:

Благословенъ Богъ нашъ, всегда нѣнѣ ѿ приснѣ ѿ ко вѣки вѣкѣвъз. Царю небесный. . . Чтецъ: скатѣй Боже: Пре- скатѣа Троице: Отче нашъ. Свештеник: Икѣ твоѣ есть царство, ѿ сила, ѿ слава, отца, ѿ сына, ѿ скатѣгѣ Дѣха, нѣнѣ ѿ приснѣ ѿ ко вѣки вѣкѣвъз. По возгласу однои тро- паре на гласъ 6.:

Помѣлѣй насъ Господи помѣлѣй насъ: ксакагшво ѿкѣта

*) Правило ово послао нам ѿ едан од првих и наиваланих свештеника наших, с изѣвом да га предамо ѿвности и да порадимо код више д. власти да се прими као опште правило испита, ако неби ко имао што против тога с разлогом да примети. Он каже да ѿ овом правилу већ чинио едан испит над новобрачними и да ѿ нашао наивећег одобрења како од стране новобрачних, тако и од стране присуствујућих.

И заиста кад се узме у обзир: а, да код нас нема скоро ни три свештеника, кои би по ѿдном образцу, по ѿдној форми свршавали ис- пите, већ свршава сваки по свом умену и начину; и б, да код нас испит ниѣ неки предходан брак грађански, па да се хоће само признање брачних лица пред сведоцима како они желе да се узму, већ да ѿ то нека предходна таѣна, која се после неможе драговољно раскинути док надле- жан духован суд — конзисторија — не би то судила и одобрила: онда и ми морамо бити на страни тог свештеног лица и заједно с ѣим рећи: да ѿ прека потреба завести ѿдно опште правило о испиту и свршавати га као неко предходно таѣнство самог брака, и да ово правило које нам подноси ово свештено лице могло би заиста одговорити тој потреби брач- них лица односно испита. Наравно да ово саставља мало већи терет за свештеника; но у таквом случају могла би се повисити тарифа, која би према труду била еразмерна.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

недоумѣюще, сію ти молитву такъ владіцѣ грѣшнии принѡ-
симъ: помилуй насъ.

Слава Отцу, и Сыну, и сватѡму Дху:

Господи, помилуй насъ: на тѡ бо уповахомъ, непро-
гнѣвайся на ны слѡво, ниже помани безаконій нашихъ: но
призри и нынѣ такъ благоутрѣбенъ, и избави ны ѿ краѣзъ
нашихъ: ты бо еси Богъ нашъ, и мы людіе твои, вси дѣла
рѣкъ твою, и йма твоѡ призываемъ.

И нынѣ и присно и во вѣки вѣковъ амѣнь:

Милосердіа двѣри ѿверзи намъ, благословенная Бого-
рѡднице, надѣющійся на тѡ да не погибнемъ, но да изба-
вимся тобою ѿ вѣдъ: ты бо еси спасеніе рѡда хрїстіанскаго.

Затим говори ову кратку беседу:

Намера е ваша, коя насъ сада овде дозва, одъ велике
важности; ерь ѣте намъ сада свечано изъвити, да сте се
заволели и да се желите свезати бракомъ као тайномъ, коя
представля духовну свезу Христову са црквомъ.

У животу е врло значайно време ступаня у бракъ же-
ниха и невесте; ерь младенци свезомъ брачномъ ствараю
одно колено, вданъ поясъ народа и фамилие, па хоѣте ли
колено свое и поясъ свой тако одржати, да све што е свето
души човечіой, све што е поштовано у фамилии, у народу,
моћи и одржати и безъ повреде предати своіой деци и сво-
іой крви? Хоѣ ли вршећи законе божіе, поставлѣне у при-
роди или у Хришћанству, куѡа ваша бити управо мала црква,
где ѣе се Богъ славити и добродѣтели неговати?

Срце е ваше расположено у саданѡй прилици обгрлити
сваку истину, коя бы могла допринети да се ваша свеза
што яче утврди, да се узаймна любовъ болѣ утемелъи. Из-
носимъ вамъ предъ очи свету нашу веру, коя ѣе најболѣ
вашу свезу утврдити. и вашу меѡусобну любовъ на свагда
утемелъити. И докъ се годъ будете држали свете вере, докъ
будете поштовали верозаконе установе, дотле ѣе и бити

ваша свеза тврда и ваша љубавь топла и искрена, а то ће доносити само срећу и задовољство вашој кући.

Веруйте дакле да е самъ Богъ установио бракъ и благословно мушку и женску страну, да буду уединѣне тайномъ брака, веруйте да е онъ заповедио да се муж и жена љубе, пазе и слажу искрено, да су едно другомъ верни до гроба, да се састаю не само зато, да задовољѣ тело, колико да шире добродѣтель и очуваю душу своју од греха и пропасти, да хвале Бога и нѣгову премудрость, да се болѣ спреме за вечный животъ у райскоме блаженству.

Вы сте обое сръбске и хришћанске душе од хришћ. кућа и породица сръбски, и пастирь вашъ желећи вамъ сваку срећу у будућемъ вашемъ животу, кои ће бити по закону божиємъ хришћански пита васъ:

Питанѣ: Имате ли праву волю узети се?

Одговараю обое свако за себе: имамо.

Пит. да се кое нѣе другоме обећало и друго лице заволено?

Одг. нисмо.

Пит. нѣ ли се кое одъ васъ склонило узети се по каквој материјалној користи, или по нечиємъ принуђеню, или присиљаваню?

Одг. нисамъ.

Пит. да ли имате едно према другоме праву љубавь?

Одг. имамо.

Пит. да нисте род што између себе?

Одг. нисмо.

Пит. да ли сте обое сасвимъ слободни да можете по законима свезати се бракомъ?

Одг. сасвимъ смо слободни.

Тада се свештеникъ обраћа сродницима и осталимъ гостима и говори имъ:

Чувши изяве овы лица, кои желе ући у брачну свезу и ненашавши законите препоне међу нѣима, пытамо васъ поштовани сродници, сусѣди и пріятельи, да ко одъ васъ

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

незна за каку препону, која бы могла сметати нѣовомъ венчаню?

Они одговараю да незнаю ништа што бы препятствовало да се овы двое венчаю.

Тада се свештеникъ обраћа испытанимъ лицима и вели имъ:

Ненашавши никаке препоне међу вама, проглашуемъ, да в изява ваша сасвим на закову основана, благосилямъ вашу намеру, утврђуемъ вашъ испытъ и желимъ да и венчанѣ срећно свршите и дуголѣтно у здравлю, срећи, радости, утехи, и свакомъ задовольству поживите и тиме обрадуете све насъ, кои смо се скупили да будемо први сведоци изяве о вашей любви и први саучастници ваше радости.

Господъ да васъ своимъ благословомъ прати крозь цео вашъ животъ на земљи и даруе вамъ обоимъ у вечности райске насладе! Аминь.

После ове беседе, свештеникъ благосиля жениха и невесту, и женихъ дае претен невести, а свештеникъ казуе имъ шта то означава.*)

После беседе и испита, свештеникъ говори ектеңию ову:

Помилѣй насъ Боже, по келицѣй милости твоей, молилтиса услыши и помилѣй:

Еще молимса ш благовѣрномъ Государѣ и князѣ нашемъ Миланѣ:

Еще молимса ш Превскащеннѣишемъ Архїепископѣ и Митрополитѣ нашемъ Михаилѣ:

Еще молимса ш милости, жїзни, мїрѣ, здравїи и спасенїи, жениха Н. и нектсты Н. нынѣ испытаниыхъ ко сочтанїю благословеннагш брака.

Еще молимса ш домѣ самъ, живѣщихъ въ немъ и за всю братїю и за всю православныхъ Христїанъ.

Господѣ помолимса:

Боже вѣчный, разтоащымса собравый въ соединенїе ѣ союзы любкѣ положивый ѣмъ неразрѣшимый: благословї-

*) Претен, као круг, кои нема країни почетка, означава вечност. Овде у преносном смислу он значи, завет мужа и жене да се до гроба раставити нећеду.

вѣдѣніи Ісаака и Ревекѣ и наследники и твоерѣ шѣстованіа показавый: самъ благослови и рабы твоа сіа, Н. Н. наставляи А на всакоє дѣло благоє

Возгласъ: Иже милостивъ, и человекѣколюбѣцъ Богъ еси, и тебѣ славу возсылаемъ, Отцѣ и Сыну, и свѣтому Духу, нынѣ и приснѣ, и въ вѣки вѣковъ.

Затимъ: Премудрость: честнѣйшю. Слава тебѣ Христе Боже упоканіе наше, слава тебѣ.

И шпѣствъ дневный, и благосиланѣ крестомъ дома и присутвуючи.

БЕСЕДА

ГОВОРЕНА ПО СВРШЕТКУ ІЕДНОГ ВЕНЧАЊА.

Благословени супрузи!

Ово важно тренуѣ поставља вас у нова и врло блиска међусобна одношења. Мисли и осећања о брачној свези сада живље и іаче заузимају ваше срце и вашу душу. Зато и обраћаи вашу пажњу сада на оне мисли и осећања, која у овој прилици покреће наша св. вера.

Брак је установио сам Бог Творац неба и земље, а Господ Исус Христос поверио га св. цркви као тајну новога Завета. Зато ступајте у брак са смерним осећањем и са искреном жељом, да брачни ваш живот проведете по светој вољи божијој у чистоти и непорочности. И гледајте од сада на свој брачни живот и као на извор земаљске утехе и радости, и као на побуду за велике добродетели, које утемељују срећу породице, и које могу да вам стеку неувеле венце у небесном блаженству.

Брачно стање, Бог је установио за срећу човечијег рода, па зато улазите у то стање без страховања и без забуне іер ето, улазите у њега с благословом Бога и цркве божије; па зато оснажите своје срце іаком надом на Бога и тврдим уверењем, да ћете у томе стању тражити и наћи могућу на земљи срећу и задовољство.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Бог је зато установио супружно стање, што није добро човеку да буде усамљен на земљи, него је дао мужу помоћницу и жени помоћника. Зато и ви ступајте у ову свештену свезу спокојно, с том узвишеном намером, с тим искреним обећањем пред Богом и црквом, да ћете једно другом умножавати радости, олакшавати тегобе и заједнички украшавати своју кућу подобним врлинама, које ће усађавати ваш живот на земљи и спремити вам место у рајскоме блаженству.

Нека преблаги Творац прими молитве свете цркве у тајни овој, када се своди на вас и вашу брачну свезу благослов небесни и дарује вам срећан живот до дубоке старости ваше, поткрепљујући вас својом благодаћу у вршењу узаймне дужности вашег брака! Амин.

Исторички преглед српске цркве.

(Од С. Н. ....ћа)

XV.

(Наставак.)

О унутрашњем стању српске цркве за време Душана, ми дознајемо из „Законика“ његовог, који се у многоме дотиче и цркве српске.

У Законику се говори, да је при састављању његовом примала учешће и црква српска или боље рећи духовенство српско: сь же законьникъ поставлѣмь отъ православногъ сабора нашегъ, сь преосвѣтѣнимъ патрїаромъ нашимъ кирь Иоаникїемъ и ксѣми архїереѣй и црковьники, малими и великими, и вьсеми властѣми и мною благовѣрнымъ Стефаномъ Из овога се види, да је законодавна власт у Србији припадала сабору (народној скупштини) састављеном из духовних и светских лица, под преседништвом цара и патријара Шта више православно духовенство, имало је првенство у свима делима, тичућима се не само цркве, већ и државе. Оно је од свију највише било поштовано од народа, и за

увреду или штету учињену духовном лицу, закон је опредељивао строгу каштиту, као и за светотатство и врачарију — У то време, — кад је закон писан — хијерархија црквена састајала се из патријара, двадесет митрополита, епископа и из великог броја игумана, свештеника и калуђера. Сво у опште духовенство делило се на два степена или реда: на велике и мале *црковнике*. У закону се ништа не говори, који су то велики а ко мали *црковници*, али се може мислити да су у прве спадали, патријар, митрополити, епископи екзарси и игумани, у чијим је рукама било и сво имање манастирско. Остали чиновни духовни као и сво уопште световно духовенство, спадало је у власу малих црковника. Први су могли лично присуствовати на саборима и већати о стварима црквеним и грађанским, други опет, слали су у место себе по једно одабрано лице из своје средине — наприлику проту; а калуђере су вазда заступали њини игумани. — Патријари, митрополити и епископи, и имали су своје земље. Људи, који су на њој живели, радили су цркви, која им је у исто време била и судија у грађанским стварима. Игумани, такође су имали своје земље. Из законика види се, да је у то време у Србији било великих манастира (Лавре), којима су подвласни били други мањи манастира. У осталом зависност та имала је и своје ограничење. Манастири и цркве били су ослобођени од свију државних намета а калуђери издржавали су се од парохија. Осем тога у свима манастирима била је особита трпеза за сиромаше и даљне богомољце. Бело духовенство или „попови“ имали су своје *баштине* и седели су или на црквеној или на властeosкој земљи; у последњем случају они су стојали под надзором властеле и то донде, докле их овај могао издржавати, али их сами — самовољно — остављати нису могли. На својим баштинама они су били савршено слободни. Тако су исто били слободни и онда, ако су седели на царској т. ј. правителственој земљи или ако нису имали никаквих земаља (сиротиња).

У закону има неколико правила тичућа се и неких мањих злоупотреба при испуњавању црквеног устава. Тако и. пр. законом је утврђено било, да се духовна лица и власт постављају и смењају правично и без сваке новчане награде. Опредељује се место живљења калуђерима и каштига, за неиспуњавање устава манастирског. Налаже се да светска лица у духовним стварима иду на суђење духовном суду и обратно. Осем ових има још и таквих, који више спадају у правила црквеног благочинија и устава манастирских, па их као већ познате и неспомињемо.

Као ревности бранилац православија, Душан је непрестано гонио и протеривао из земље католицизам. Нарочито је он то чинио у Босни. Православном духовенству стављено је било у дужност и законом потврђено, да се свима силама стара да обраћа Латине у православије, а латинским поповима најстрожије се запређавало, обраћати православне у своју веру. Свима православним Србима, који су прешли у латинску веру, заповеђено је било да одма оставе нову веру и да приме наново православије. Латинци тек се онда могли женити и живети у православној кући, кад и сам прими православну веру. Ко сакрије Латина или прода православног туђину — иноверцу, казнио се, по закону, смрћу.

Таквим начином из Законака Душановог, који је — приметимо узгред — био у виду закона систематички изложени скуп обичаја и права, или боље рећи сума онога, докле је постепено дошао народ у продужењу целог живота свог — дакле из њега види се, да је српска црква за време Душана и око пропасти српског царства имала велики значај у народу и његовом државном животу; да је била добро уређена у свима одношајима и као таква, разуме се, имала је у рукама својим и сва сретства за материјално и морално усавршавање и јачање. Црквено право било је такође веома развито. Једном речи, то је одиета било цватеће доба српске цркве, али је оно на жалост за кратко трајало.

(Наставиће се.)

Вера и разум.

(По Силвестру.)

(Свршетак.)

Но да ли је свет натприродни тако утекао испод разума, људског, да он ништа верно није кадар рећи о њему? Неки тако и мисле а на том основу, што држе, да је дело разума занимати се само једном стварношћу, која се даје подвргнути опиту. Но занимајући се дејствителношћу, која се даје подвести под опит, зар се не може у исто време разум да узвиси к дејствителности невидљивој и да по првој, определи и последњу? Може, али не сасвим, но одчести; а доћи до таквог знања до каквог он има потребу и какво му је неопходно да зна, није могуће без помоћи. А има ли за ово какав други пут, којим се то може достићи? Наравно да има? Овде је могућан једини пут, и то онај исти, који помаже разуму у познавању истина природних, недоступних за њега при једном способу непосредног познавања, — то је пут познавања посредног, средством других, средством речи, науке. Када наш разум није толико јак, да би сам собом могао да позна истине а да му се непомаже са стране, или кад би и саме истине (макар и природног поретка) биле такве, да се он сам неби могао да увери о њима, — тад се ми обично обраћамо к другима и питамо; нас уче у томе други, који знају то, што ми незнамо, који су имали случај да се сами увере у оном у чему се ми неможемо непосредно да уверимо; ми их слушамо, верујемо им, ако су достојни веровања, и таким начином преко других добивамо познавање чувственаг света, које сами собом неби могли набавити. Па по чему овим истим начином неби могао разум доћи до познавања предмета и натприродних? Он може бити научен речиу других лица, која заслужују поверења, њему могу да кажу други о том свету, шта знају и шта он незна. Но како ће и на који начин? О предметима видљивог света могу нам казати људи, јер су се они или сами уверили у

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

томе, или су могли дознати о њима од људи, који су имали прилике да се о њима увере непосредно. Но ко ће нам да каже што о свету натприродном, недоступном ни за кога? Ко, — ако не сам Бог, коме је тако исто познат свет натприродни, као и природни? Он може показати једноме или већини то, што је човеку неопходно да зна о натприродном свету, а они могу предати његово откровење другима, други трећима и тако даље насљествено. Ево једино могућег пута који може да доведе разум до познања духовног света; другог пута нема и не може бити. Као што без речи разум других људи неби могао да зна много предмета из чувственог света, који немогу да подлегну његовом сопственом опиту, тако исто без *речи Божије* разум наш неби могао да зна о предметима света духовног, који стоје више његовог опита. Реч људска неопходна је за васпитање разума у опште, и без речи ово неби било ни могуће; и реч Божија неопходна је за васпитање разума са стране религиозне и без тога ово неби било могуће. Ову неопходност свагда су признавали и велики мислиоци светски, као Мелес Самоски, Сократ, Платон, Сенека.

Овај глас великих мислилаца био је глас свеопштег разума људског.

Слово божје неопходно је за човека; је ли могао Бог одрећи човеку ту неопходност? Бог је од самог почетка започео учити род људски и продужавао и продужиће то учење непрекидно. Слово његово чуо је још први човек; од њега је оно путем предања прешло на сва колена и народе; премда се није свуда сачувало у својој чистоћи и целости. Дрекле Богз глаголалих чрез пророковз, послѣди же глаголах кз Сынѣ, и тако је предао човеку све оно, што му је нужно да зна за своје спасење. Ово Слово проповедало се од стране Апостла по својој визијској, и чува се у својој чистоћи и целости у св. нашој Христовој цркви. Ево срество, које је даровано од Бога човеку, помоћу кога може

разум да добије достоточног познања о предметима суштатствено неопходних за човека но превишавајућих разум!

0 Каква је разлика између природне нераспадљивости и нераспадљивости светих моштију.

Материја, или вештаство, находи се у непрекидном коловрту. Једне слике и форме вештаства, с већом или мањом брзином мењају се, промењује се, и прелазе у друге; једна се тела стварају, а друга се руше, и из њих стварају се нова, другачија; ова нова тела после неког времена умиру и дају живот опет другима, и тако даље. У неорганском свету н. пр. менерали, при угодним условима, помоћу хемијских процеса, растварају се у води, и постају водовидна тела, — потом, при другим условима, таложењем наново повраћају се у своје првобитно стање, т. ј. постају опет тврда тела; то исто ми видимо и у органском свету, растињском и животињском. Помоћу пак хемијских процеса, из семена или из зачетка развијају се растиња и животиње, — живе, примајући с поља питајућа вештаства и употребљавајући их, т. ј. претварајући их у своје тело и крв; — а по смрти њиховој, како се је живот њин окончао, престају и све функције својствене живоме телу; растиња и животиње почињу трулети, распадају се на оне исте саставне делове или првобитне елементе, из којих су биле и састављене. Ми смо се тако привикли на овај стални закон — коловрт вештастава, да у раствору праха умрлих људи, драгих нашем срцу, сматрамо неко неизбежно дело природе. У распадљивости наших тела, ми видимо испуњене творачког решења над падшим човеком: земља еси, и кз земљу ѿидеши. (Бит. 3. 10.)

Размишљавајући о коловрту минералних вештастава у природи, енглески природњак Џансон пише: „по смрти животног, све минералне честице, које су биле у његовом телу,

(Сљедије додатак.)

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

повраћају се непосредно у земљу, од које су биле и узете. Овде оне, поглавито од уплива ваздуха, подлеже коначном раствору, услед чега минералне честице, бивше у организму животног, наново долазе у тако стање, у коме могу бити усисане жилицима растиња.“... „И како брзо већим делом извршава се прелаз ових вештастава из нашег тела у нове живе облике!.. Па и гроб и гробница нису у стању сачувати поверена им вештаства... Нека се драгоцен прах човеков балсамира и обмотава висоном, воском натопљеним, као што су то радили стари Египћани, — па и тада тешко је мумију дуже сачувати. Тела мрских царева и прекрасних царица, да рекнемо могу се и сачувати у луксузним мавзолејима и пирамидама; но доћи ће нови завојевач, узнемириће царско тело, или појавиће се неки неуморни археолог, и раскопаће старе гробнице на корист човечанске историје. Сарањуће тела у саме храмове, под олтаре, опет настануће време, када прах мешава се с прахом, и саједињава се с материом — земљом. Па напоследку и кад би нашли за последње станиште костију, дубоко сакривено место, које неби показала ни историја, ни предање, и тада случај извео би их опет на свет и увео у коловрт материје. —

„Мора се човек дивити кад погледа на резултат и најсрећнијих покушаја, сачувати вештаство човековог облика, у првобитном његовом виду! По кадкад, после дугог времена, налазе гроб и раскопавају га; у гробу лежи безгласни становник његов, често сасвим целокупан, пун у лицу и румен, и удивљава својим достојанством и спокојством. Но дотакните се само руком до овога, по видимом, тврдог облика, или нека само дуне ветар, па овај удивљавајући изглед човека разлеће се у прах, лаки као пухор.“

Најбољим доказом казаногa може нам служити откриће гробнице етруског цара. Испитачи старина, раскопавајући земљу, сходно причама минулих времена, изненадно натрапаше на камени свод. За време владе Римљана и варвара у овој

земљи, свод тај није био познат. Деци новог времена испале за руком да га открију. Кроз малу рупицу на своду могла се је разгледати унутрашњост гробнице, и тада гледаоци видоше дивну слику цара, седећег на престоу, са круном на глави, скиптром у руци, обученог у царско одело, окруженог златним судовима и украсима старе форме. Скоро затим ужас и удивљење уступише место грамењу за драгоценом добити, — чекић и лом сакрили су тајанствени свод. Но сад обсена хиљаду годишња уништила се, — магиска слика изчезла је. Као што се је под ударима чекића постепено рушила стена, тако је и слика пропадала. Лака прашина, подобна диму, напунила је ваздух тога места где је седео чудни образ; остали су још само украси од позлаћеног плеха, као докази да је пређашње појављење било дејствително, а сво вештаство благородног царског лика, на једанпут је изчезло.*)

Међутим има случајева, када на основу природних закона, животна тела петруле.

Да би животињска вештаства могла да се растварају или да труле тела, потребни су: приступ атмосферског ваздуха, влага и извесни степен топлоте. Ако ма који од ових услова оскудева, то растварање иде веома споро, или никако. Сад ћемо навести примере, у којима оскудева један, из речена три услова.

1. Ако нема извесног степена топлоте, и тело лежи у ладној атмосфери — трулење или растварање, сасвим је немогуће. Овај закон познат је свима и у обичном животу. Месо свеже рибе или говеђине, обично сачува се у снегу, или у леду. Естаствена историја показује нам подобне примере и у самој природи. Тако у Сибиру, нађено је 1803. г. у леду реке Лене тело мамута, животиње, која данас не-суштаствује.**)

*) Хемическія свѣдѣнія Джансона. Часть 2. стр. 289—292.

**) Чудеса подземног міра, Гартвиг стр. 23.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Негледећи на то, што је ово тело лежало више хиљада година, оно је било тако свежо, да су га могли јести куријаци и медведи. Но при свем том, што се тело у леду може сачувати много хиљада година, ипак се оно мора претворити у прах, — чим се подвргне утицају топлоте.

2. Ако у ваздуху нема влаге, то тело такође не трули, него се сасвим исуши. „У ладним и сувим зградама, које су подигнуте на подводним местима, или кроз које струји непрестано ваздух, тела људи немогав да се распадно, кад-кад исушавају се и претварају се мало по мало у ружне мумије. Подобих примера има на Крајцбергу, около Бона, у болници св. Бернарда и катакомбама Палерма.“ У овом случају има веома велики значај органска маст, која од ладноће и сухоте претвара се у стеарин*) и тако задржава се растварање тела. У осталом треба приметити још и то, да и гоіазна тела нису сва способна за то, него само она, из којих је после смрти изобилно истекла влага. „У сувом ваздуху, у неким топлима странама н. пр. у пампазима**) јужне Америке, на крајевима африканских стена, у пустарама Кару, у Капској земљи, месо животињих исушава се врло скоро, и тако може се сачувати врло дуго, непоказујући никаквог трага од трулежи и смрада.***) Но при свем том, и осушена тела тамо мало по мало иструњавају. Како су за њихово сахранење веома потребни услови, који годе њиховом осушавању, то јест: знатна промаја ваздуха и велика његова сухост, — види се из тога, што у гробницама палестинским, које су биле приступне атмосферском ваздуху, — почем су се правиле у пештарама и затварале само камењем ради сахранења од зверова, — тела су трудела, и ако на њих упливаше с једне стране, ваздух пале-

*) Вештаство које проузрокује да се тела стврдњавају као на пр. свеће мликерц.

**) Пампасима зове се велике равнице око реке Лаплате у јужној Америци.

***) Хемическія свѣдѣнія Джансона, стр. 173.

стински, који је по кадкад прекомерно топал и сух, а с друге — богати рођаци, који су натрљавали своје покојнике миришљавом машћу и тврдо обмотавали их у платно натопљењо воском.

3. Бивају и та ви случајеви, када органска тела савршено раздвајају се од атмосферског ваздуха. Ово се догађа у дубљини блата од иловаче, због јаког притиска површине и њеног особитог својства, то јест од изобилности *кислих саједињења*. Ево шта ми о томе налазимо у Росмелера, у његовој књиги под именом: „Вода.“ „Знајући да вода има неку извесну снагу да раствора, учинило би се чудним, што у иловачи вода на растварајуће се растињске масе дејствује тако, да их готово сахрањава од трулења, или барем веома много успорава њихово распадење. Овај појав показује се међу осталим, и на предметима, који су случајно пали у црну дубљину блата од иловаче, као што су на пр. остаци животињски, па и човечији трупови. К њима припадајеи давно већ изумрли исполински великороги јелен, од кога, по кадкад целе скелете, нахођаху у ирландским блатима. Па како Цезар и Тацит не спомињу ни о каквом исполинском јелену у Британији, и — како нађени у дубоким блатима човечији трупови, који, судећи по њиховом оделу и по нађеним с њима заједно чамцима и оружју, може бити, лежали су барем хиљаде година, а нису иструдели, него само претворили су се у суре мумије, — то о исполинском јелену, од кога је остао само један скелет, мора се рећи, да је он лежао сарањен у блатима од иловаче много више, него горе казани човечи остаци. Могуће је, да је он живео у једно исто време са мамутом и исполинским носорозима. Дакле, сила воде у блатима од иловаче, и ако противно дејствује трулењу није неограничена.*)

*) Вода Расем стр. 267.

Наведеним горе случајима додајмо још и такви, у коме тела сахрањавају свој облик, не средством задржавања њиховог растварања, но средством *окамењавања*. Ово бива са телима тада, када се она налазе у земљи, напуњеној минералним растворима, а особито раствором кременјасте материје. Раствори улазећи мало по мало у органско тело, сталожавати се у оне исте ћелије, из којих је извучена расаворивша се материја, и у оноликој истој сразмери, у колико је она извучена; или другим речма: — раствори, који су се сталожили у тело, замењују иструделе честице тела, — и таквим начином производе окамењене. Процес окамењења догађа се и у наше време, — на пр. око извора Хајзера у Исландији, а особито на азорском острву св. Михаила где се налазе најзнатније фурнинске вруће воде, „У више случајева, ако не и у свима,“ говори Росмеслер, — „окамењавајућим средством у сва времена био је воденасти раствор једног и истог минерала.“ Природоиспитач Хенерт у Бреслави, држећи се тог мњења, већ одавно правио је вештачке окамењености. Но процес окамењавања често иде врло споро. Дрвени стубови моста, који је начинио Тројан на Дунаву код Београда, у 104. год. и који још и сад стоје под водом, напуњени су кременјастом материјом само на по цола.*)

То су сви случаји, када тело човеково остаје нераспадљиво по природним законима; нераспадљивост тела св. угодника божијих, не може бити објасњена ни једним из ових природних узрока. (Наставиће се.)

Добра и рђава страна нашега свештенства.

(Наставак.)

Па и кад би ово овако било само у почетку свештеничког његовог служења народу, то би се опет могло изгледати, да та прва нужда, та прва потреба у камчењу и

*) Росем стр. 289.

мољакању не би прешла у нарав свештеникову, и остала доцније, као искључиви карактер свију свештеника. Но свештеник има скоро ту исту нужду и доцније, па готово и у читавоме веку свом. Јер тарифа, која му је одређена за свако његово свештенодејство, тако је мала и ограничена према садашњем времену и потреби свештениковој, да с том тарифом он никад не би могао доћи до своје куће, а камо ли што друго спремити и оставити за осигурање своје жене и деце по смрти, почем његова жена и деца немају права на пензију, као жене и деца других државних слугу, они дакле морају искати и мољакати и доцније. Те зато се у свештенству нашем и оправдава она народња пословица, да они непрестано *ишту*, а никад *недају*. Али промените ове услове, у којима се наше свештенство находи и замените их са другим сувремениим, бољим условима, и ви ће те се за кратко време уверити да се нико у друштвима неће јављати с већим пожртвовањем и самопрегорењем, до наше свештенство.

Ми ово говоримо, не наспомињући оне жалосне појаве, које не прилику ни једноме мало бољем шпекуланту а камо ли свештенику, појаве — *изнуђивати и наплаћивати* за своја свештенодејства преко положене тарифе, које и ако се ретко догађа, али се опет догађа међ свештенством нашим, нарочито кад се има посао око венчања. Ово је као по најбољи случај, где се свештеник може новчано помоћи, па зато се по кад кад измишљају чудновати узроци, који тобож сметају, да се тај обред изврши, а овамо се има у памети друго нешто. Тако на прилику износе се често новобрачним овакви узроци: „испросио си у посте, кад није лепо свадбу започињати; мораш чекати за испит, док пости прођу; није ти старојко на свом месту, јер он треба да се упише у протокол, као сведок тога важног дела; ниси ми јавио раније кад ћеш свадбу; ниси се помирио с твојим пријатељима немаш трећег оглашења; ниси поднео уверење да ли имаш

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

прописани година за венчање, ниси дошао пре подне на венчање и т. д. и т. д.“ А све ово свештеник сам и разреши само ако женик није кратке руке. У противном случају овај се упућује к проти, па и самом владика да тамо искуси што теже, па и другима за углед послужи.

Ми често чујемо и виђамо такве догађаје, но они нас не збуњују ни најмање јер се и око и уво наше свикло е таквим поретком ствари у православно-источној нашој цркви. По кадкад, у сто година, што но вели пословица, нађе се по гдекоји, који подигне глас против таквог ситничарског посла у свештеним стварима, или учини коју шалу, или прескочицу над свештеном капом и брадом — па са тим се сврши све. Међутим какве грдне посљедице у моралном и у опште у религиозном одношају проузрокују такви поједини појави у свештеној радњи! Реците једном само каквом побожном сељаку или у опште Хришћанину, да ви нисте у стању извршити овај или онај свештени обред из тог узрока, што неда хришћански закон, а допустите да се то учини онда, кад он буде вас за дуго митио и подмитио, — и ви сте онда разрушили до самог темеља његову веру, његова морална начела. За њега већ неће после тога бити ништа, шта он у извесној прилици не би учинио, јер је видео да тако чини и онај, које по његовом схваћању оличена религија, жива слика морала.

(Наставиће се.)

Г Л А С Н И К.

Уредник овог листа постављен је 1. т. м. за ректора богословније. Уредништво „Цастира“ биће одијачо у Богословниј.

Аксентије Симић из Бање произведен је 18. пр. м. за ђакона а 20. истог за свештеника и одређен да служи као капелан стрицу свом јереју Атанасију.

Герођакон манастира Студенице Јоаникије произведен је 26. пр. м. за јеромонаха и придружен братству истог манастира.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Његово високопреосвештенство наш Г. Митрополит Михаил, поред многих добротинастава својих учињених у корист наше цркве и свештенства, благоволио је ово дана учинити особито једно дело, које ће по својим последицама бити тако благотворно да ће састављати обилати предмет благодарних успомена не само од садашњих но и будућих поколења и заузети лепо место у историји наше отачаствене цркве, — а наиме: положио је 30.000 гроша управи фондова као основ за фонд свештенички.

Предајући ово јавности и благодарећи од свег срца и душе Архипастору нашем, који и овом приликом доказа како му лежи на срцу срећа и напредак свештенства нашег, позивамо и вас браћо свештеници, да помогућеству и ви пођете трагом доброг свог Архипастира, а и имућније своје парохијане на то позовете како би и они, сваки по свом стању, положили што у ову општу благодатницу а на рачун поменуће цели.

Новци у име тог фонда скупљени, нека се шаљу уредништву „Пастира.“ Оно ће имена уписника и њихове прилоге предати јавности а новце управи фондова предати.

Уредништво.

ЧИТАОЦИМА „ПАСТИРА.“

Још једном и последњи пут опомињемо оне читаоце „Пастира“ који нам нису оправили претплату, а наш лист држе, нека нам што скорније оправе, јер дође време да и ми предамо рачун онима, који су нас по овој радњи кредитирали, па неће бити право да поред труда и своју плату залажемо.

Уредник.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А